

**Аналіз модельних програм з української мови:
зміна пріоритетів у формуванні змісту,
структури й результатів навчання.**

**Румянцева-Лахтіна О. О. - методист Центру методичної
та аналітичної роботи КВНЗ “Харківська академія
неперервної освіти”**

Основні нововведення:

❖ Цикли базової середньої освіти

Адаптаційний цикл – 5-6 класи

Цикл базового предметного навчання – 7-9 класи

*Цикли дають змогу враховувати **вікові та індивідуальні особливості розвитку і потреби учнів, а також забезпечити просування індивідуальними освітніми траєкторіями.***

❖ У стандарті надається більше **академічної свободи** закладам освіти (зазначена мінімальна, максимальна і рекомендована кількість навчальних годин за циклами навчання).

❖ Основою стандарту є **не предметні, а ключові компетентності** та освітні результати, якими має володіти кожний випускник школи на етапі базової середньої освіти, загалом кожна людина, щоб **бути успішною в житті.**

❖ У стандарті визначено **компетентнісний потенціал всіх 9 освітніх галузей** у забезпеченні формування **ключових компетентностей.**

Основні завдання методичного супроводу щодо підготовки до роботи за новим Державним стандартом

- Досягнення відповідної якості освітнього процесу шляхом **додаєткової підготовки вчителя** до проєктування кожного етапу навчання, продуманого вибору засобів організації освітнього процесу, методів навчання.
- Надання **планомірної методичної підтримки** (*тренінги, семінари, індивідуальні консультації*) вчителям і здійснення **цілеспрямованого керованого супроводу** процесу навчання здобувачів освіти, оскільки стандарт та модельні програми визначають загальні результати досягнень учнів, а їх конкретизація та адаптація до кожної теми та інтегрованих курсів, проєктування освітнього процесу, включаючи вибір технологій та інших засобів навчання, віднесено до **компетенції вчителя** та прямо залежить від **рівня його професійної компетентності**.

Основні завдання методичного супроводу щодо підготовки до роботи за новим Державним стандартом

- Організація роботи територіальних і шкільних методичних об'єднань, тимчасових творчих колективів учителів щодо основних напрямків **опрацювання нових модельних програм**, опанування сучасних методів навчання. Надання відповідних конкретних методичних рекомендацій, проведення консультацій.
- Навчання педагогів на основі розвитку **критичного мислення** формувати у школярів **ключові компетентності та наскрізні вміння**, визначені новим Державним стандартом.
- Підготовка вчителів 5 класів (із залученням *педагогів початкової школи*, які можуть передати відповідний досвід) до здійснення **формуального оцінювання** навчальних досягнень учнів, яке стало **новим явищем** як Державного стандарту початкової освіти, так і Державного стандарту базової середньої освіти.

Модельна навчальна
програма – документ, що визначає
орієнтовну послідовність досягнення
очікуваних результатів навчання
учнів/учениць, зміст навчального
предмета/інтегрованого курсу та види
навчальної діяльності учнів/учениць,
рекомендований для використання в
освітньому процесі в порядку, визначеному
законодавством (Закон України «Про повну
загальну середню освіту» (стаття 1, абзац 7).

**Модельна навчальна програма
«Українська мова. 5-6 класи»
для закладів загальної середньої освіти
(автори Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)**

Модельна навчальна програма «Українська мова» розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти і є основою закладам загальної середньої освіти для розроблення навчальної програми предмета «Українська мова», білінгвальних курсів, інтегрованих курсів, що мають містити опис результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено Державним стандартом та/або відповідними модельними навчальними програмами.

Мета навчальної програми

У програмі витримано рівновагу інформаційної й розвивальної функцій, що важливо для процесу організації й структурування навчального матеріалу.

Мета навчання української мови – розвиток особистості здобувача освіти засобами предмета, а саме:

- пізнання мови як цілісної системи, що забезпечує розвиток людини (мислення, пізнання світу, комунікацію, самовираження й самовдосконалення, емоційний світ тощо) і функціювання суспільства;
- формування компетентного мовця, носія духовності, культури й традицій українського народу

Завдання:

- 1) виховання ціннісного ставлення до української мови як державної;
- 2) розкриття потенційних можливостей мови для життя й діяльності людини, суспільства;
- 3) виховання потреби пізнавати мовне розмаїття (фонетичне, лексичне, фразеологічне, граматичне) й активно користуватися ним, удосконалювати культуру усного й писемного мовлення;
- 4) формування мовного чуття, усвідомлення естетичної й культурної цінності мови;
- 5) засвоєння знань, формування вмінь і навичок, необхідних для ефективної комунікації.

Вертикаль у структурі програми представлена трьома ключовими компонентами

Горизонталь у структурі програми представлена трьома змістовими лініями

Змістовий компонент програми

- **Предметний блок** (мовна змістова лінія) передбачає знання розділів мови як системи, мовних одиниць усіх рівнів, їхні характерні ознаки та функції в мовленні; мови як відображення картини світу; мовної норми та її динамічності; різних типів помилок; засобів виразності, формування відповідних умінь і досягнення предметних результатів.
- **Метапредметний блок** (мовленнєва змістова лінія) орієнтує на знання відомостей про інформацію, текст, комунікацію й мовленнєві жанри, формування відповідних умінь і досягнення метапредметних результатів.
- **Компетентнісний блок** (соціокультурна змістова лінія) спрямовує діяльність суб'єктів освітньої діяльності на формування ключових компетентностей і досягнення особистісних результатів. Цей блок покликаний реалізувати компетентнісний потенціал галузі, презентований у Додатку 1. Державного стандарту

Пріоритетні завдання

Важливим завданням у навчанні української мови сьогодні є вихід за межі академічності курсу, тобто зміна уявлення школярів про мову, усвідомлення, що мова не лише складна система, але й живий організм, багатовіковий носій мудрості, хранителька унікальної української культури, надійний інструмент пізнання й порозуміння, ефективний засіб самовираження, джерело естетичної насолоди. Її лексичні й фразеологічні злитки фіксують норми і правила гармонійного спілкування, активне послуговування мовою гарантує розквіт держави і збереження її кордонів.

4	<p>Очікувані результати:</p> <ul style="list-style-type: none">- Чітко й правильно вимовляє звуки в процесі мовлення;- спостерігає за фонетичними явищами в мовленні, зокрема й на прикладі літературних творів [6 МОВ 4.1.2];- аналізує мовлення за орфоепічними та орфографічними характеристиками [6 МОВ 3.3.2-4];- вправно застосовує алфавіт;- знаходить й виправляє огріхи й помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень [6 МОВ 3.3.1-1];- застосовує знання правил орфографії й орфоепії для вдосконалення власного мовлення [6 МОВ 4.1.1];- виявляє й аналізує орфографічні помилки;- пояснює виправлення, покликаючись на вивчені правила [6 МОВ 3.3.1-2];- вправно користується словниками;	<p>Тема: Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія <i>Пропонований зміст:</i></p> <p>Повторення вивченого з фонетики, графіки, орфоепії й орфографії в 1-4 класах.</p> <p>Голосні й приголосні звуки. Голосні наголошені й ненаголошені. Особливості вимови ненаголошених голосних.</p> <p>Правопис ненаголошених [е] та [и].</p> <p>Приголосні тверді й м'які, дзвінкі й глухі.</p> <p>Вимова приголосних у корені слова.</p> <p>Позначення м'якості приголосних на письмі буквами ь, і, є, ю, я.</p> <p>Правила вживання м'якого знака.</p>	<p>Види навчальної діяльності:</p> <p>Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія).</p> <p>Пізнавальна діяльність (порівняння й зіставлення звуків природи й звуків мови; порівняння вимови наголошених і ненаголошених звуків; практичні завдання, що передбачають використання алфавіту; виявлення помилок у застосуванні алфавіту; добір прикладів застосування орфографічних правил у житті людини; виявлення проблемних ситуацій, спричинених орфографічними помилками; виконання завдань, що передбачають використання орфографічного словника тощо).</p>
---	---	--	--

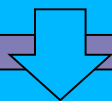
**Модельна навчальна програма
«Українська мова. 5-6 класи»
для закладів загальної середньої освіти
(автори: Заболотний О.В., Заболотний В.В.,
Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.)**

Ця модельна програма ґрунтується на засадах цінностей українського народу, особистісно зорієнтованого, компетентнісного, аксіологічного, діяльнісного, інтегративного підходів; передбачає реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання в мовно-літературній освітній галузі; ураховує наступність між циклами навчання; орієнтується на компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі.

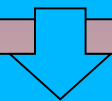

У програмі визначено:

Очікувані результати
навчання учнів

Зміст навчального
предмета

Види навчальної
діяльності

ОСНОВНА ЧАСТИНА

5-й клас

(140 годин на рік; 4 години на тиждень)

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Вид навчальної діяльності
<p>ВСТУП</p> <p>Значення мови в житті людини й суспільства. Українська мова — державна мова України</p> <p><u>Ціннісні орієнтири</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Необхідність вільного володіння державною мовою. Усвідомлення мовних обов'язків громадянина держави.• Повага до історії та культурного надбання українського народу, розуміння ментальності народу.• Усвідомлення потреби в спілкуванні, знанні правил спілкування та вмінні дотримуватися їх.• Прагнення етично взаємодіяти у віртуальному просторі.• Розпізнавання маніпулятивного спілкування та оцінювання його як небезпечного й небажаного. Необхідність протистояння маніпулятивним впливам.		
Учень / учениця:	МОВНА ЛІНІЯ	МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ

Ціннісні орієнтири

Категорія «ціннісні орієнтири особистості» містить у собі три компоненти:

- пізнавальний** – усвідомлення сутності явища, його якостей, властивостей;
- емоційний** – переживання цінності явища;
- мотиваційний** – готовність діяти відповідно до усвідомленої цінності в ситуації вибору.

обґрунтовує значення інформації, здобутої в прочитаному тексті

створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід

складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними словотвірними, орфографічними, стилістичними нормами

створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захисних) цифрових

- Правопис значущих частин слова (*повторення*).
- Написання префіксів *пре-*, *при-*, *прі-*.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

1. Для чого словам закінчення? Чи всі слова його мають?
2. Для чого словам різні форми?
3. Чи може існувати слово без кореня?
4. Чим спільнокореневі слова відрізняються від форм слова?
5. Що спільного й відмінного між суфіксом і префіксом? Яка роль цих значущих частин слова?

МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ

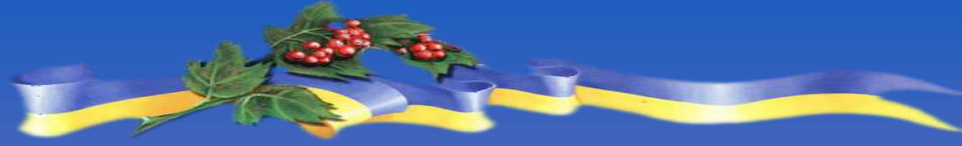
що містять антонімічні префікси.

• Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання значущих частин слова, записування правильно слів з вивченими орфограмами.

- Складання «хмари слів» до теми «Правопис префіксів».
- Робота зі словником.
- Ігри зі словами (наприклад, добирання слів, відгадування тощо).

МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ

- Аудіювання і читання текстів, що містять слова із суфіксами, які надають слову значень зменшуваності й пестливості.

- **Навчальні програми, розроблені на основі модельних навчальних програм, затверджує педагогічна рада закладу освіти.**
- **Кількість годин відповідає «рекомендованому» навчальному часові, який визначає Типова освітня програма, затвердженою наказом МОН від 19.02.2021 р. № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти».**
- **Заклад освіти може змінювати кількість навчальних годин на вивчення предмета (інтегрованого курсу) в межах заданого діапазону «мінімального – 3 год» та максимального – 4 год» навчального навантаження, забезпечуючи водночас умови досягнення результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено цією модельною навчальною програмою**

Посилання на модельні навчальні програми на сайті МОНУ

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>

Дякую за увагу!